Voorstel tot opname van leerlingenvervoer in de VN-werkagenda Handicap

Op 27 maart 2025 j.l. vond een aanvullend overleg plaats tussen OCW, VWS en drie belangenorganisaties: LBVSO, Ouders & Onderwijs (mede namens Balans), en de Nederlandse Vereniging voor Autisme (NVA) over de positie en opname van leerlingenvervoer in de VN-werkagenda Handicap. Dit overleg kwam voort uit langdurige signalering, structurele knelpunten in het huidige systeem en een gezamenlijke oproep om het leerlingenvervoer een zelfstandige positie te geven in het nationale beleid. De inzet was om leerlingenvervoer, als cruciale schakel naar onderwijs voor kinderen en jongeren met een beperking of ondersteuningsbehoefte, niet langer als randvoorwaarde of subonderwerp van bredere vervoersdossiers te behandelen. In lijn met eerdere VN-aanbevelingen, het Kinderrechtenverdrag, het VN-verdrag Handicap én beleidsruimte die OCW zelf benoemde in 2023, leggen wij hierbij ons gezamenlijk voorstel neer.

1. Kerninzet

Wij verzoeken het ministerie om de volgende twee punten expliciet op te nemen in de conceptnota richting het bestuurdersoverleg en de ministerraad:

1. Opname van leerlingenvervoer als zelfstandig thema in de VN-werkagenda Handicap, los van het bredere domein ‘doelgroepenvervoer’, inclusief een eigen toelichting en set randvoorwaarden.
2. Een beleidsmatige verkenning naar structurele inbedding van leerlingenvervoer binnen het onderwijsdomein, passend bij de juridische grondslag (WPO/WEC/VO), het VN-verdrag Handicap en de toekomstige Wet op Inclusief Onderwijs.

2. Toelichting

Waarom afzonderlijke opname noodzakelijk is:

De signalering is niet abstract: alleen al in het huidige schooljaar 2024-2025 zijn bij LBVSO 2.541 klachten binnengekomen. Deze gaan over structurele uitval, mentale schade, vertraagde schoolloopbanen en onveiligheid in vervoer. De omvang en ernst zijn niet langer incidenteel, maar structureel.

Een zelfstandige plek voor leerlingenvervoer in de werkagenda is geen doublure van wat nu al in het domein ‘doelgroepenvervoer’ staat. Het gaat om een ander kader, andere gebruikers, andere doelen en andere wetgeving.

- Leerlingenvervoer kent een andere doelgroep (schoolgaande kinderen), een ander doel (toegang tot onderwijs) en een ander wettelijk kader (onderwijswetten, geen Wmo).

- Het feit dat er sprake is van enige overlap met andere vormen van doelgroepenvervoer betekent juist dat duidelijke beleidsmatige afbakening noodzakelijk is. Zoals jeugdzorg en onderwijs beide met jongeren werken, maar elk hun eigen wettelijke kaders en verankering kennen, zo geldt dat ook voor leerlingenvervoer.
- In de praktijk verdwijnen de problemen in de beleidsdoelen van bredere mobiliteitsvraagstukken, waardoor geen gerichte structurele verbeteringen plaatsvinden.
- Het VN-verdrag Handicap spreekt niet over domeinen, maar over mensenrechten. Artikel 24 (onderwijs), 9 (toegankelijkheid) én 20 (persoonlijke mobiliteit) zijn hier onverkort van toepassing.
- Een zelfstandige plek voor leerlingenvervoer in de werkagenda is geen doublure van wat nu al in het domein 'doelgroepenvervoer' staat. Het gaat om een ander kader, andere gebruikers, andere doelen en andere wetgeving.
- In de Concluding Observations (2021) wordt Nederland expliciet aangesproken op tekortkomingen in doelgroepenvervoer, waaronder exact de problemen die in het leerlingenvervoer spelen.

Waarom verankering binnen het onderwijsbeleid noodzakelijk is:

- OCW gaf in haar beleidsbrief van 18 december 2023 aan dat positionering van leerlingenvervoer binnen het onderwijsbeleid serieus is overwogen, onder meer in overleg met het veld.
- Hoewel OCW in de beleidsbrief van 18 december 2023 aankondigde in gesprek te gaan met het onderwijsveld over deze positionering, zijn die gesprekken tot op heden niet gevoerd. Deze bestuurlijke stilstand mag geen aanleiding zijn voor beleidsmatige stilstand.
- De kern van leerlingenvervoer is niet participatie of zorg, maar toegang tot onderwijs. Zonder vervoer geen onderwijs.
- In landen als Italië, Portugal en Canada valt leerlingenvervoer wél onder het onderwijsdomein – ook daar bestaan gespecialiseerde scholen, lange afstanden en een inclusieve agenda. Nederland blijft hierin achter.

3. Randvoorwaarden bij opname in de werkagenda

- **Wij vragen om expliciete opname van de volgende uitgangspunten:**
  Vervoer als recht: structurele voorwaarde voor het recht op onderwijs.
- Maximale reistijd en wachttijd.
- Veiligheid, continuïteit en voorspelbaarheid.
- Keuzevrijheid: taxi, ov met begeleiding, of fietsvergoeding.
- Structurele participatie van jongeren en ouders.
- Geen postcodebeleid of uitsluiting op basis van regio of schoolsoort.

- Monitoring en rapportage los van doelgroepenvervoer.
- Koppeling met nationale wetgeving, zoals de toekomstige Wet op Inclusief Onderwijs.
- De nadruk op zelfstandig reizen mag geen instrument worden om vervoer af te bouwen zonder reële alternatieven. Ondersteunde zelfstandigheid is geen vervanging voor toegankelijkheid en veiligheid. Juist kwetsbare leerlingen hebben recht op vervoer dat past bij hun behoeften, zonder drang of uitsluiting.

4. Verzoek en vervolg

Wij verzoeken OCW en VWS:

1. Hoewel de formele besluitvorming over de werkagenda VN-verdrag Handicap uiteindelijk plaatsvindt in de ministerraad en betrokkenheid van de Tweede Kamer vereist is, vormt de inhoudelijke voorbereiding door OCW en VWS de essentiële basis voor die besluitvorming. De wijze waarop signalen en voorstellen worden verwoord, gewogen en doorgeleid, bepaalt in belangrijke mate of en hoe thema's geagendeerd worden.
2. In dat licht is het van belang dat deze gezamenlijke inzet- opname van leerlingenvervoer als zelfstandig thema én de positionering binnen het onderwijsdomein- niet slechts als input wordt genoteerd, maar als inhoudelijke aanbeveling wordt verwerkt in het voorstel dat aan het bestuursoverleg wordt voorgelegd. Deze thematiek is breed aan data en daarmee zeer representatief opgehaald in directe dialoog met de betrokken doelgroepen en hun vertegenwoordigers, conform artikel 4.3 van het VN-verdrag Handicap.
3. Daarmee past het binnen de inhoudelijke fundamenten waarop de werkagenda is gebouwd: op basis van participatie, signalering uit de praktijk en structurele borging van mensenrechten.
4. Deze inzet als zodanig op te nemen in het interne voorstel richting het bestuurdersoverleg en de ministerraad.
5. De beslissing en uiteindelijke verwoording van de opname en randvoorwaarden uiterlijk medio april direct na bestuurdersoverleg af te stemmen met de vier betrokken organisaties (LBVSO, NVA, O&O en Balans).
6. In het verslag van de bijeenkomst van 27 maart 2025 expliciet te vermelden dat deze inzet is gedaan door de aanwezige belangenorganisaties en onderdeel uitmaakt van de consultatiefase.

Namens:

Elijah Delsink -	LBVSO
Julie Wevers -	NVA (Nederlandse Vereniging van Autisme)
Inge Verdaasdonk -	Ouders & Onderwijs
Joli Luijckx -	Oudervereniging Balans